

- 74 Prælati Regulares possunt concedere specialibus Benefactoribus suæ respectivæ Religionis filantias, seu literas filiationis, eis communicando suffragia, indulgentias, orationes, & bona spiritalia tamquam filiis propriæ Religionis, & concessione Urbani V. facta Prælati totius Ordinis Minorum, prout refertur in Compendio Privilegiorum verb. Indulgentia quoad seculares quarto num. 6. ibi: Urbanus V. concessit, ut Generalis, & Provincialis totius Ordinis Minorum possint communicare suffragia, indulgentias, orationes, & bona spiritalia Benefactoribus Ordinis. Per quæ quid intelligatur, & veniat, patet ex ipsis literis filiationis, quæ ipsis Benefactoribus passim dantur, in quibus omnia ad longum clare exprimuntur.
- 75 Prælati Regulares an, & quando teneantur applicare missam pro ovibus suis? Vide verb. Missa art. 3. sub num. 11. circa fin.
- 76 Prælati inferiores jurisdictionem quasi Episcopalem exercentes, tenentur status temporibus visitare Limina Apostolorum, & Ecclesiarum statum exponere. Benedictus XIV. tom. 1. constituit. 7. incip. Quod Sancta §. 5. Vide supra ad verb. Limina Apostolorum.
- 77 Prælato inferiori acquiritur jurisdictione intra Episcopii diocesim, vel ex privilegio, vel ex consuetudine immemorabili; Idem constituit. 76. incip. Apostolica servitutis §. 2. Non vero ex possessione quadragenaria ex titulo colorato; Idem ib. §. 3. Vide supra ad verb. Jurisdicção.
- 79 Prælati inferioribus Jurisdictionem habentibus in Clerum, & populum, conceditur facultas impetrandi Benediccionem cum Indulgentia plenaria in articulo mortis. Idem t. 2. const. 34. incip. Pia Mater: Vide supra verb. Moribundus n. 38. & 39. ubi datur etiam formula eam impetrandi.
- 80 De privilegiis Prælati Regularis, tum de potestate ejusdem in suos subditos, plene agit Grueber de privileg. Religios. de privilegiis tract. 2. per tot. & de potestate tract. 3. pariter per tot. Consule & eum locis citatis de privilegiis, & potestate Abbatis Com mendatarii.

PRÆSCRIPTIO.

ARTICULUS UNICUS.

Quoad ea, quæ concernunt naturam, effectum, & conditiones Præscriptionis, seu Usucapionis.

SUMMARIUM.

- 1 Præscriptionis nomen sumitur dupliciter, scilicet generatim, & magis proprie.
- 2 Præscriptio generatim sumpta idem est ac exceptio, sive oppositio ad excludendam actionem seu intentionem alterius.
- 3 Præscriptio magis proprie sumpta idem est ac exceptio peremptoria &c.
- 4 Præscriptio secundum aliquos distinguitur ab Usucapione per hoc, quod Præscriptio proprie sit rerum immobilium, usucapio rerum mobilium.
- 5 Tamen hæc distinctio non habet fundamentum à Jure.
- 6 Præscriptio, seu usucapio definitur.
- 7 Præscriptio, seu usucapio fuit primitus introducta per Jus civile, & deinde per Jus canonicum approbata.
- 8 Præscriptio, seu usucapio fuit introducta ob varias justas causas, quæ assignantur.
- 9 Præscriptio, seu usucapio est valida, & licita

nedum in foro externo, sed etiam in foro interno, seu conscientia.

- 10 Ut præscriptio, seu usucapio sit legitima, vimque licite, & juste transferendi rerum dominium habeat, requiruntur quinque conditiones in his vulgaribus versiculis comprehensæ quæ per distinctos paragraphos majoris claritatis gratia expenduntur.

11 Additiones inseruntur.

Præscriptionis nomen sumitur dupliciter, scilicet generatim, & magis proprie. Communis. Præscriptio generatim sumpta idem est ac exceptio, sive oppositio ad excludendam actionem, seu intentionem alterius. Sic accipitur Præscriptio in leg. Sed & si §. ultim. ff. de judic. & in toto ff. & Cod. tit. de Exceptionibus, & Præscriptionibus. Præscriptio magis proprie sumpta idem est ac exceptio peremptoria, per quam possessor bonæ fidei post decursum certi temporis à lege definiti potest repellere dominum rem suam pristinam repetentem, vel antiquo suo jure uti volentem, opponendo ei continuatam possessionem talis rei, vel juris bona fide factam tempore à lege definito ad præscribendum, seu peremptorie excipiendum, per quam possessionem talem rem, vel jus fecit suum. Et sic accipitur præscriptio toto tit. 26. de præscriptionibus lib. 2. Decret. & tit. 6. Inst. de usucapionibus, & longi temporis præscriptionibus, & ff. de usurpationibus, & usucapionibus.

Unde quamvis nonnulli Doctores cum Glossa in 4 l. 3. ff. De usucapionibus in hoc distinguant dicant præscriptionem ab usucapione, quod præscriptio proprie sit rerum immobilium; Usucapio vero rerum mobilium, quam differentiam etiam Scotus in 4. dist. 15. q. 7. & De secundo supponere videtur, ibi: *Et hoc dico, quod præscriptio in immobilibus, & usucapio in mobilibus &c.* Tamen hæc distinctio non habet fundamentum in jure, ut patet ex princip. Instit. de usucap. & præscr. ubi usucapio etiam ad res immobiles refertur, & ex l. un. Cod. de usucap. transform. ubi sublatâ est omnis differentia inter usucapionem, & præscriptionem; nam præscriptio locum habet in rebus mobilibus, cum post illarum usucapionem opponi possit exceptio præscriptionis contra priorem dominum; Covarrub. in Regul. postessor. p. 1. §. un. num. 2. & 3. Unde jam passim pro synonymis accipiuntur hæc nomina præscriptio, & usucapio.

Hinc præscriptio, seu usucapio definitur communiter à Doctoribus, quod sit *Acquisitio, seu adjectio dominiæ rei aliene, vel alieni juris peremptio per continuationem possessionis tempore, & modo legibus definita*: In qua definitione notanter ponitur *Vel alieni juris peremptio*, ad denotandum, quod per præscriptionem, seu usucapionem eliditur etiam jus alienum, seu acquiritur jus aliquod, quod antea alteri competeat, cum etiam jura aliena præscribi possint, ut usufructus, servitus &c. immo etiam liberatio à debito aliquo.

Præscriptio, seu usucapio fuit primitus introducta per Jus civile, & deinde per Jus canonicum approbata. Patetque ex l. 1. & seq. ff. de usurpationibus, & usucapionibus, & l. 1. & seq. ff. de præscriptionibus. longi temporis, cum similibus, ubi plurimæ Leges præscriptionem, seu usucapionem introducunt reperuntur, quæ postea per Jus Canonicum l. 2. Decretal. tot. tit. 26. de præscriptionibus fuerunt approbata; Quod & patet ex cap. Vigilanti §. de præscriptionibus, ubi Alexander III. Summus Pontifex dicit, *Ephesus enim legislator solum propter vitandam miserorum segnitiam, & longi temporis errorem, & confusionem, primus triennali, vel quadragenali præscriptionis vigorem legis imposuit.*

Præscriptio, seu usucapio variis ob justas causas fuit introducta, primo scilicet ob bonum publicum, ne rerum dominia diu, & fere semper essent incerti,

ta, textu expresso in l. Bono publico 1. ff. de usurpationibus, & usucapionibus, ibi: *Bono publico usucapio introducta est, ne scilicet quarundam rerum diu, & fere semper incerta dominia essent, cum sufficeret dominis ad acquirendas res suas statuti temporis spatium.* Secundo, ut præcedant innumerabiles, & perpetuæ lites, quæ ceteroquin oriri possent; textu expresso in l. usucapio 5. ff. pro suo, ibi: *Usucapio rerum etiam ex aliis causis concessa, interim propter ea, quæ nostra existimantes possideremus, constituta est, ut aliquis litium finis esset.* Tertio, ne rerum possessores prope immortalis timore teneantur; textu expresso in l. Cum notissimi 7. in princip. Cod. de præscript. 30. vel 40. an. ibi: *Ne possessores ejusmodi prope immortalis timore teneantur.* In perpetuo enim timore essent, ne res ab ipsis possessæ evincerentur; unde in præjudicio boni publici fieret, ut nemo auderet fundos colere. Quarto, ut hoc modo segnitias, ac desidia hominum, qui res suas, ac jura in judicio persequi negligunt, evacuetur, dum ea puniuntur ademptione domini, juxta l. Ut perfectus 2. de annali exceptione ibi: *Sed sit aliqua inter desideris & vigilantibus differentia &c.* Vigilanti §. de præscript. ibi: *Ephesus enim propter vitandam miserorum segnitiam, & longi temporis errorem, & confusionem, primus triennali, vel quadragenali præscriptionis vigorem legis imposuit.* Unde sibi imputare debet negligens. l. Quod quis ff. de Regul. Jur. Jura enim subveniunt vigilantibus, & non dormientibus, ut habetur in l. Non enim, ff. Ex quibus causis majores, & l. Pupillus, ff. de iis, que in fraudem Creditorum. (Consonat lex l. iii. 29. part. 3. Vide Regul. 22. tit. 34. part. 7. lit. D pag. 1. n. 7. lit. & pag. 158. & 159. in add. nov. verb. Emptio, art. 4. num. 15. atque leg. 15. tit. 8. 11. ibi: *Primeramente: tit. 14. part. 5. 7. tit. 6. p. 6.*

Præscriptio, seu usucapio est valida, & licita, nedum in foro externo, sed etiam in foro interno, seu conscientia, adeo ut, qui aliquam rem legitime præscribit, non teneatur ad ejus restitutionem, nequidem in foro conscientia, quamvis post legitime completam præscriptionem certo cognoscat rem illam antea fuisse vere alienam. Sic expresse Glossa in cit. c. Vigilanti §. de præscriptionibus verb. *Novit. Abbas ib. num. 6. Fagnan. in cap. Si quis num. 40. de Regularibus, Scotus in 4. dist. 15. quest. 2. §. De secundo: & communis aliorum.* Et ratio, quam optime adducit Scotus *loc. cit.* est, quia translatio dominiæ facta auctoritate legis publicæ justæ, justa, & licita est; sed in præscriptione, seu usucapione legitime completa intervenit talis translatio domini, ergo justa, & licita est etiam in foro interno, seu conscientia. Minor clare patet ex Juribus adductis supra num. 7. & 8. Major autem probatur, quia lex justa potuit à principio juste determinare prima rerum dominia, ut in confesso est apud omnes, ergo etiam posterior lex justa de iisdem potuit, & poterit disponere juxta temporum varietatem, & exigentiam, seu necessitatem boni publici, arg. c. Sciendum 1. & Regulæ 2. dist. 29. ibi: *Regulæ Sanctorum Patrum pro tempore loco, & persona, & negotio, instante necessitate, traditæ sunt.* Quoad autem præscriptio, seu usucapio introducta sit à lege publica propter exigentiam, & necessitatem boni publici, clare, & expresse habetur ex l. Bono publico 1. ff. de usurpationibus, & usucapionibus, & aliis legibus cum præcis suis verbis relatis supra num. 2. adeoque &c. Tum quia non est verosimile, quod sacri canones, qui principaliter salutem animarum considerant, c. Novit 13. de judic. c. Ut animarum 2. de constitut. in 6. præscriptionis Jura approbassent, si effectus eorum conscientia repugnaret.

Ut autem præscriptio, seu usucapio sit legitima, vimque licite, & juste transferendi rerum dominium

habeat, requiruntur quinque conditiones à Doctoribus in his vulgaribus versiculis comprehensæ.

- Non usucapies, nisi sint tibi talia quinque.
- Bona fides, justus titulus, res non vitiosa.
- Ut res tradatur, tempus quoque continetur.
- Seu ut alii tradunt.
- Non usucapies, nisi sint tibi talia quinque.
- Si res apta, fides bona, sit titulus quoque justus,
- Possideas juste, completo tempore legis.

Unde juxta ordinem horum ultimarum versiculorum expenduntur singulæ conditiones per distinctos paragraphos, majoris claritatis gratia.

Præscriptio Jure Digestorum nil aliud erat, quam modus excludendi Auctorem, ejusque actionem, & quidem vel ideo, quod elapso tempore legitimo ageret. Sunt enim quibuscumque actionibus præfixa certa tempora, intra quæ institui debebant, quo non facto, Actoris intentio præscriptione excludebatur: idque ut finis imponeretur litibus, quæ alias perpetuum habituræ essent effectum in detrimentum Reipublicæ, tum etiam, ut puniretur negligentia cessantium agere, & jus suum persequi.

Dominium interim præscriptio haud tribuebat præscribendi, sed hunc effectum tantummodo habebat usucapio quæ currebat, etiam contra negligentes, salva interim quandoque restitutione in integrum. Præscriptio vero haud oberat impeditis, & non negligentibus; l. 16. Cod. de Inofficior. Testament. Quod & Jus Canonicum repetiit, cap. 13. & seq. cap. 16. quest. 3. cap. 10. 14. 15. de Præscript.

Quoniam vero præscriptio exceptionem solummodo producebat, & possidentem defendebat, inde quoties reus possessione casu exciderat, rei vindicatione uti, & rem à quovis possessore repetere haud poterat, quem effectum unice habebat usucapio.

At Imperator Justinianus in l. un. Cod. de Transf. usucap. illi præscriptioni, quæ possessionem quandam qualificatam rerum à reo possessorum continebat, effectum usucapionis tribuit, ut non tantum jus excipiendi, sed etiam agendi reo tribueret, id quod etiam Jus Canonicum à Jure Romano assumpsit, & nonnulla quædam noviter ei addit.

§. I. Si res apta.

Quoad ea, quæ concernunt, res quæ possunt præscribi, vel non.

SUMMARIUM.

- 1 Omnes res possunt præscribi, nisi lege aliqua, vel speciali ratione prohibeantur.
- 2 In specie autem non possunt præscribi, qui usucapi homines liberi.
- 3 Contra tamen possunt homines servi præscribere libertatem contra Dominos, si spatio viginti annorum bona fide se gesserint pro liberis.
- 4 Item res Sacra nullo tempore à Laicis præscribi possunt.
- 5 Bene tamen res Sacra præscribi possunt à personis Ecclesiasticis.
- 6 An possit dari, & valeat præscriptio contra onera, & Fundationes Beneficiorum, & contra onus, & numerum Missarum? ad n. 8.
- 7 An Capellanus, qui per annos triginta qualibet hebdomada legit ex errore tres Missas pro Fundatore, putans ad tot teneri, si postea in Fundatione inveniatur, quod ad duas tantum sit obligatio, præscriperit contra se, & teneatur continuare celebrare tres qualibet hebdomada.

meze facultatis sunt, præscribi possunt: sicuti esset etiam de eo, qui prohibitus à vicino, ne domum suam altius ædificaret, ad ædificando destiterit, & mandato, ne ædificaret, obtemperavit; tunc enim locum potest habere præscriptio incipiens à die factæ prohibitionis. Sic Abbas in c. Significante de appell. num. 1. Covarrub. in Regul. Possessor. part. 2. §. 4. num. 7. allegans plurimos alios, Pirhing. l. 2. Dec. tit. 26. num. 17. Reiffenstuel ib. num. 39. Engel ib. num. 9. & alii passim.

19 Item præscribi non possunt res reservate Supremo Principi in signum absoluti, & supremi domini v. g. Præstatio tributi, & hujusmodi. Communis, textu expresso in l. Comp. Cod. de Præscript. 30. vel 40. an. nor. Vide leg. 6. dist. iii. 29.

20 Item præscribi non potest præcarium, commodatum, pignus, conductum, depositum, & quælibet res emphyteutica. Communis, per textum in l. Cum notissimi §. 6. Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum. Et ratio clara est, quia talia alieno nomine possidentur; alieno autem nomine possidere non præscribit, nam is possidet cujus nomine possidetur, c. Si diligenti 17. de præscriptionibus (Leg. 17. tit. 29. part. 3. 6. tit. 15. lib. 4. Recop. 2. tit. 13. lib. 3. Ord. Reg. 1. ad fm. tit. 11. lib. 2. For. Regul.)

21 Item præscribi non possunt res futivæ, vel vi possessæ non tantum à fure ipso, qui malæ fidei est, sed nec à quocumque bonæ fidei possessore, qui forte illas à fure, vel à tertio emit, vel alio quocumque justo titulo acceperit, & possedit. Communis, per text. in §. Furto. & ibi Glossa verb. Vi, Institut. de usucap. l. Sciens 7. Cod. de usucap. pro emptore, l. Vitiâ 11. Cod. de acquirend. possess. ubi expresse habetur, quod vitia possessionum à majoribus contraicta perdurant, & successorum auctoris sui culpa committatur (Leg. 4. §. 5. cum 9. & 21. tit. 29. part. 3. 2. tit. 11. lib. 2. For. Regul. 5. tit. 15. lib. 4. Recop. arq. 22. tit. 29. p. 3.)

22 Intelligi vero, quod tales res futivæ, & vi possessæ non possunt præscribi tempore ordinario trium, decem, vel viginti annorum; attamen præscribi possunt tempore extraordinario, seu longissimo triginta, vel quadraginta annorum, si tanto tempore bona fide possessæ fuerint, quia per præscriptionem longissimi temporis purgatur vitium futi, vel violentiæ, quod affecta erat res, & omnis actio extinguitur; l. Sicut 3. & l. Omnes 3. Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum. Et sic tenet Communis Doctorum (Vid. leg. 21. §. 22. tit. 29. p. 3.)

23 Intelligi etiam nisi res futiva, vel vi possessa in potestatem domini sui redierit, quia tunc, vitio purgato, ab alio bonæ fidei possessore præscribi potest tempore ordinario, §. Aliquando, Institut. de usucapion. Ec. l. Sciens 7. Cod. de usucapion. pro emptore.

24 Item regulariter præscribi, seu usucapi non possunt res, quæ alienari nequeunt, argument. l. Alienationis ad ff. de verb. signific. ibi: Alienationis verbum etiam usucapionem continet, vix est enim ut non videatur alienare, qui patitur usucapi. Hinc prohibita alienatione, hoc ipso saltem tacite censetur prohibita Usucapio, l. Si fundum 19. ff. de fundo dotali §. l. Bonæ fidei 48. ff. de acquirend. rerum domin. Deficit enim in his plerumque justus titulus ex defectu justæ alienationis, concurratque error Juris, qui non prodest ad usucapionem, seu præscriptionem; l. Numquam 31. ff. de usurpation. & usucap. §. cap. 2. de rebus Eccles. non alienand. in 6.

25 Præscriptio induci numquam potest adversus Jus divinum; raro autem adversus Jus commune ecclesiasticum. Benedic. XIV. tit. 2. constit. incip. Declarasti.

26 De rebus, quæ tum jure civili, tum jure canonico præscribi nequeunt, agere nimium esset;

Consule, si lubet, Dunod de præscription. part. 2. 27 cap. 12. per tot. Tantum hic disseremus, & quidem breviter, de rebus aliquibus, quæ præscribi jure canonico haud possunt.

Huc l. pertinent Decretæ maxime respectu laicorum, qui eas contra Ecclesiam præscribere nullo pacto possunt, quia, ait Pontifex in cap. 7. de Præscript. Quam laici decimas detinere non possint, eas nulla valent præscribere ratione. Confer etiam c. 15. 17. 19. de decim. (Verb. Decimæ).

II. Bona mensalia. Jam in addit. ad verbum Alienatio art. 1. num. 3. tradidimus distinctionem bona communia Ecclesie inter, & bona mensalia ejusdem. Præscribi autem non possent bona mensalia utpote speciali fundatione destinata ad sustentationem illorum, qui Ecclesiæ inserviunt, & ita officio sacro connexa, probant Bohemer in de cr. lib. 2. tit. 26. §. 25. & seq. Linker respons. 2. num. 157. contradictibus licet Brunemann. jur. Eccles. univers. lib. 2. c. 11. fere per tot. Horn. in consuit. & respons. class. 1. num. 21.

III. Quæ ad curam animarum, & ea, quæ Ordinariis sunt, spectant, utpote quæ commercio civili prorsus exempta sunt; Linker, respons. 74. num. 32. Tolli itaque præscriptione nequit visitatio ecclesiastica, quæ officio sacro intime cohæret, & ex cura animarum fluit; cap. 16. de Præscript. Adi etiam Fritsch. de jur. visitand. cap. 3. in fine. Quin nec procuraciones præscriptione tolli possunt, idque quia quum ea debeantur ratione visitationis, præscriptione tolli nequeunt, sicuti tolli ipsa visitatio præscriptione nequit; dist. cap. 16. de Præscript. Vide quoque Brunemann. Jur. ecclesiastic. lib. 2. cap. 9. §. 11. & Strik. in nois.

IV. Jurisdicção ecclesiastica respectu laicorum. Præscriptio enim sine possessione haud procedit. Laici autem possidere nequeunt jurisdictionem ecclesiasticam, & sic præscribere eam nequeunt, Consule Sperel. dec. 2. num. 126.

V. Debita jurata, secundum Pacion in select. allegat. canon. & civil. allegat. 28. in fm. Seraphin. de privil. jurament. 47. fere per tot. ex ea ratione quod juramentum inducat moram ipso jure, & instat interpellationis sit. Sed refutant opinionem hanc de credito, & quidem recte, Cardinal. de Luca disc. 129. num. 2. Cyriac. contro. 618. num. 35. & seq.

Afferet & Auctor res alias, quæ jure canonico præscribi haud possunt. Sed non inutilis est inquisitio, an hæ res, uti à præscriptione longissimi temporis exemptur, ita immunes sint à præscriptione immemorabili, vel centenaria? Confer omnino Boher. in decretal. lib. 2. tit. 26. §. 35. & plur. seq. & T

§. II. Bona fides.

Quoad ea, quæ concernunt bonam fidem ad præscriptionem requisitam.

SUMMARIUM.

1 Bona fides in proposito quid sit.

2 Mala fide possideri quis dicatur.

3 Jure civili Casareo in præscriptione longi temporis bona fides requiritur solum ab initio ad inchoandam præscriptionem.

4 Unde secundum Jus civile præscriptio cepta per defunctum bona fide, continuari, & compleri potest ab hærede, quamvis ipse sit in mala fide, & sciat rem esse alienam.

5 Immo secundum Jus civile in præscriptione longissimi temporis 30. vel 40. annorum, nequidem ab initio requiritur bona fides.

6 Jure tamen canonico ad legitimam præscriptionem

nem omnino requiritur bona fides.

7 Et talis bona fides requiritur, quod intersit toto illo tempore, quo currit præscriptio.

8 Leges enim civiles aliter disponentes tanquam nutritivæ peccati, fuerunt à jure canonico correctæ, & abrogatæ.

9 Et hæc Juris canonici dispositio est impræsentiarum observanda; & de facto observatur in utroque foro, tam civili, quam canonico.

10 Hinc possessor malæ fidei, quamvis per centum, & mille annos possederit rem alienam, numquam poterit eam præscribere.

11 Immo mala fides possessoris nocet etiam suo hæredi immediato.

12 Non nocet tamen hæredi mediato.

13 Neque Donatario, vel Empitori.

14 Neque Successori in dignitate, beneficio, vel officio.

15 Dubitans num res sit sua, nec ne? si cum tali dubio incipit rem possidere, non censetur habere bonam fidem, adeoque, stante illo dubio, nequit præscriptionem inchoare.

16 Si autem tale dubium superveniat post præscriptionem bona fide jam inceptam, tunc sic dubitans potest continuare rem possidere, & perficere præscriptionem; dummodo inserim debitam diligentiam adhibeat ad investigandum an res sit vere sua, vel aliena.

17 Ignorantia Juris clari, & indubitati impedit bonam fidem & præscriptionem in utroque foro, & etiam si sit invincibilis, & inculcata.

18 Adducitur, & solvitur instantia.

19 Probabile autem est secundum aliquos, quod ignorantia Juris invincibilis non impediat in foro conscientie bonam fidem requiritam, & sufficientem ad legitimam præscribendam.

20 Ignorantia Juris dubii, & inter Doctores controversi, non impedit bonam fidem requiritam, & sufficientem ad legitimam præscriptionem.

21 Ignorantia facti, si sit invincibilis, non impedit bonam fidem requiritam ad legitimam præscribendam.

22 Addit. subnectuntur.

1 Bona fides in proposito est sincera rei alienæ ignorantia, seu illa dicitur bona fides, qua quis probabiliter, & prudenter existimat rem, quam possidet, ad se pertinere, vel saltem alienam esse non cognoscit: Unde Glossa in cap. Si Diligenter 17. de præscriptionibus verb. Bona fides: expresse dicit Bona fides intelligitur, cum aliquis credit tradentem esse dominum, vel habere Jus distrabendæ, licet erret in factu, l. Bonæ fidei emptor 109. de verb. significat. ibi: Bonæ fidei emptor esse videtur, qui ignoravit eam rem esse alienam, aut putavit eum, qui vendidit, Jus vendendæ habere. Mala autem fide possidere dicitur qui scit, vel credit rem, quam possidet, alienam esse, vel non esse suam. Sic in re Communis.

2 Jure civili Casareo in præscriptione longi temporis bona fides requiritur solum ab initio ad inchoandam præscriptionem; l. Unica, & ibi Glossa verb. Ab initio, Cod. De Usucapion. transformand. Unde secundum Jus civile præscriptio cepta per defunctum bona fide continuari, & compleri potest ab hærede, quamvis ipse sit in mala fide, & sciat rem esse alienam; cit. l. Unica. & §. Diutina, Institut. de Usucap. Immo secundum Jus civile in præscriptione longissimi temporis 30. vel 40. ann. nullo tempore, nequidem ab initio requiritur bona fides, adeo ut quamvis præscriptor malam fidem habuerit ab initio, si tamen rem alienam tam longissimo tempore possedit,

eam sibi præscriptione acquisivit, adversus dominum petentem, & requirentem talem rem, exceptione tutus est, & hoc statutum est ob odium domini res suas petere negligentis, l. Si quis emptiois 6. §. Quod si quis, Cod. de præscription. 30. vel 40. annorum (Vid. leg. 21. & 22. tit. 29. p. 3.)

Jure tamen canonico ad legitimam præscriptionem omnino requiritur bona fides, adeo ut nec in foro canonico, nec in foro civilium valeat præscriptio cum mala fide. Communis, textu expresso in cap. Vigilanti 5. & cap. Quoniam 20. de præscriptionibus, ubi in Concilio generali Lateranensi sub Innocentio III. sic decisum expresse refertur: Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam canonica, quam civilis. Unde in cap. Possessor 2. de Regul. Juris in 6. expresse cavetur, quod Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.

Et talis bona fides requiritur, quod intersit toto illo tempore, quo currit præscriptio, Communis textu expresso in cit. cap. Quoniam 20. de præscriptionibus, ibi: Unde oportet, ut qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat notitiam alienæ.

Leges enim civiles adductæ supra à num. 3. ad 5. 8. aliter disponentes tanquam nutritivæ peccati (eo quod homines ob desiderium præscribendi animarent ad continuandam injustam rei alienæ possessionem) fuerunt à jure canonico correctæ, & abrogatæ in cit. cap. Vigilanti 5. & in cit. cap. Quoniam 20. de præscriptionibus, ibi: Cum generaliter sit omni constitutioni, atque consuetudini derogandum, quæ absque mortali peccato non potest observari. Et hæc Juris canonici dispositio est impræsentiarum observanda, & de facto observatur in utroque foro, tam civili, quam canonico, juxta definitionem Concilii generalis in cit. cap. Quoniam 20. de præscriptionibus, ibi: Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, Synodali Judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio, tam canonica, quam civilis.

Hinc possessor malæ fidei, quamvis per centum, & mille annos possederit rem alienam, numquam poterit eam præscribere. Communis, textu expresso in cit. cap. Vigilanti 5. de præscriptionibus, ibi: Vigilanti studio cavendum est, ne malæ fidei possessores simul in prædiis alienis, quoniam nulla antiqua dierum possessio juret aliquem malæ fidei possessorem, & c. Possessor 2. de Regul. Juris in 6. ibi: Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.

Immo mala fides possessoris nocet etiam suo hæredi immediato, adeo ut, si defunctus fuerit possessor malæ fidei, tunc hæres ejus immediatus non potest ullo tempore, rem à defuncto mala fide possessam præscribere, quamvis eam bona fide habeat & velit à se ipso præscriptionem inchoare. Communis, per textum in l. ultim. Cod. Communis, de usucapionibus, l. Cum hæres, ff. de diversis, & temporal. præscriptionibus, & §. Diutina Institut. de usucapionibus.

Rem autem mala fide à defuncto possessam licet non possit ullo tempore præscribere hæres immediatus, potest tamen ipsam præscribere tempore ordinario hæres mediatus, id est, hæres primi hæredis; dummodo talis hæres mediatus bona fide rem possidens incipiat præscriptionem, computando solum tempus, quo ipse possidet, & non connumerando tempus, quo possedit suus antecessor, seu hæres immediatus; Pirhing. l. 2. Decr. tit. 26. num. 70. Reiffenstuel ib. num. 133. Covarrub. part. 2. in Regul. Possessor. §. 9. num. 7. Lessius l. 2. cap. 6. n. 43. & alii passim. Et ratio disparitatis inter hæredem immediatum, & mediatum est, quia hæres immediatus representat omnino personam defuncti, immo cen-

censetur una, & eadem persona cum defuncto *Authent. de Jurisjurando à moriente præsio*, adeoque censetur fictio Juris habere eandem malam fidem; non sic autem hæres mediatas, seu hæres hæredis, quia cum ipse non censetur una, & eadem persona cum tali primo defuncto, nec etiam censetur habere eandem malam fidem sicut fictio Juris; fictio enim non parit fictionem.

13 Et tanto magis potest ipsam tempore ordinario præscribere successor singularis, *verb. grat. Donatarius, Emptor*, cui primus hæres rem hujusmodi bona fide donavit, vel vendidit. Ipse enim successor singularis nullo modo personam defuncti representat. *Communis*, textu expresso in §. Sed tamen, *Instit. de usucapion.*

14 Item successor in dignitate, beneficio, vel officio potest cum bona fide præscribere rem à defuncto, vel antecessore suo habitam, dummodo solum computet tempus, quo ipse bona fide possedit. *Glossa in cap. De quarta. verb. Se posse tueri, de Præscription. Abbas ib. n. 9. Felinus ib. n. 23. Covarrub. loc. cit. n. 7. Pirhing. loc. cit. n. 72. Reiffenstuel loc. cit. n. 140. & alii passim.* Et ratio clara est, quia talis successor non possidet dignitatem, beneficium, vel officium Jure sui Antecessoris, sed Jure sibi tributo à legitimo Collatore, adeoque mala fides Antecessoris non potest nocere summæ bonæ fidei, siquæ ipse sine dubio potest præscribere rem à se bona fide possessionem.

15 Dubitans, num res sit sua, nec ne? si cum tali dubio incipit rem possidere, non censetur habere bonam fidem, adeoque stante illo, nequit præscriptionem inchoare. *Communis.* Et ratio est evidens, quia incipiens possidere rem cum dubio an sit sua, vel alterius? inique agit eam sibi arrogando, cum non sit melior ipsius conditio, quam alterius, qui eam rem prius possederat, sed è contra melior fuerit conditio istius, utpote conditio possessoris, quæ semper melior est; *cap. Ad aures 6. De præscriptionibus; cap. Quod autem 5. de Jurepatron. cap. In pari 65. de Regul. Juris in 6. l. Nemo 126. §. 2. & l. In pari causa 128. ff. De Regul. Juris.* Cum injustitia autem, malitia, seu peccato non stat bona fides, qualis requiritur ad præscriptionem; ergo, ut incipiat præscriptionem, requiritur, ut is determinate judicet rem quam incipit possidere, vel esse nullius; sicque fieri suam per occupationem; vel probabiliter judicet habere Jus illam sibi arrogandi, & possidendi.

16 Si autem tale dubium superveniat post præscriptionem bona fide jam inceptam, tunc sic dubitans potest continuare rem possidere, & perficere præscriptionem; dummodo interim debitam diligentiam adhibeat ad investigandum, an res sit vere sua, vel aliena? *Communis*, per text. in *cap. Si virgo 5. caus. 34. quest. 1.* ubi de talibus bona fide possessionem inchoantibus expresse dicitur: *Tandiu quisque bonæ fidei possessor rectissime dicitur, quamdiu se possidere ignorat alienum, & per text. in cap. Quoniam 20. de præscriptionibus ubi solum requiritur ad continuandam præscriptionem, ut possessor in nulla temporis parte ad præscribendum constituta, habeat conscientiam rei alienæ ibi: Unde oportet, ut qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ; Tum quia, ut expresse dicitur, in cap. Ad aures 6. de præscriptionibus: De Jure melior est conditio possidentis, ut consimiliter dicitur etiam in aliis citatis Juribus num. antecedenti, adeoque, qui postquam cepit bona fide rem possidere, dubitat an sua sit, potest continuare possessionem, sicut tempore ordinario præscribere; Dummodo, ut dicebatur in conclusione, adhibeat molem diligentiam ad investigandam veritatem, an res sit sua, vel alterius; In tali enim casu præsumptio stat pro possessore, arg. citatis Juribus, & cap. Occidit 14. caus. 23. q. 8.*

Ignorantia Juris clari, & indubitati impedit bonam fidem, & præscriptionem in utroque foro, etiam si sit invincibilis, seu inculpatas; Sic fere communis Doctorem sententia cum Glossa in cap. Apostolica verb. Præscriptionis, de Donationibus, Abbas in cap. De quarta num. 12. de Præscriptionibus, Covarrub. in Regula Possessor. part. 2. §. 9. num. 8. Layman lib. 3. theolog. moral. sess. 5. traç. 1. cap. 8. num. 11. Lessius l. 2. cap. 6. num. 14. Engel lib. 2. Decretal. tit. 26. num. 15. Pirhing. ibid. num. 62. Reiffenstuel ibid. num. 68. & seq. & alii passim contra paucos arbitrantes ignorantiam inculpatam Juris sufficere ad præscribendum pro foro conscientie. Et ratio nostre conclusionis est, quia præscriptio, per quam aliquis amittit dominium rei suæ, & alius illud acquirit, est introducta Jure positivo humano præter Jus naturæ, ergo non habet locum in casu, ubi Jura positiva humana expresse statuunt errorem Juris non prodesse ad præscriptionem, seu usucapionem, ut clare patet in l. Numquam, ff. de Usucapionibus, ibi: Numquam in Usucapionibus Juris error posterioribus prodest. Item l. 2. §. Si à pupillo, ff. Pro Emptore, ibi: Si à pupillo emerit, & scias pupillum esse, putans tamen pupillo licere res suas sine Tutoris auctoritate administrare, non capiet usu, quia Juris error nulli prodest. Item l. 4. ff. de Juris, & facti ignorantia, ibi: Juris ignorantia usucapione negatur prodesse, facti vero ignorantiam prodesse constat. Tum quia errans in Jure præsumit malam fidem habere; l. Quemadmodum, Cod. de Agric. & Cenitæ, ibi: Mala fidei namque possessorem esse nullus ambigit, qui aliquid contra legem interdicta mercatur, cap. Qui mercatur 82. de Regul. Juris in 6. ibi: Qui contra Jura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere. Possessor autem malæ fidei ullo tempore non præscribit, textu expresso in cap. Possessor. de Regul. Juris in 6.

Nec valet dicere, quod, sicuti ignorantia inculpatas Juris excusat à peccato, ita potest constituere possidentem in bona fide sufficiente ad præscriptionem. Non valet, inquam, quia licet talis ignorantia inculpatas sufficiat ad constituendum possidentem in bona fide theologice, seu moraliter excludente peccatum, non sufficit tamen ad constituendum ipsum in bona fide civiliter, seu juridice necessaria ad inducendam præscriptionem, ex eo quod à Jure expresse reprobatum in ordine ad effectum præscriptionis; Quamvis enim ad inducendam præscriptionem requiratur necessario semper bona fides theologice, seu moraliter, non sufficit tamen de se sola, nisi concurrat etiam simul fides civiliter, seu Juridice, quia, ut diximus, Jura positiva humana, à quibus præscriptio suam originem, & totam vim habet, expresse statuunt, quod error Juris ad præscriptionem, seu usucapionem non prosit, ut patet ex citatis num. antecedenti.

Probabile autem est secundum aliquos, quod Ignorantia Juris invincibilis non impedit in foro conscientie bonam fidem requisitam, & sufficientem ad legitime præscribendum. Sic Lessius l. c. num. 17. Lugo de Instit. & Jur. disp. 3. num. 33. Medina in traç. de contrahibus quest. 17. prope finem, Castropal. in c. 22. §. 8. num. 7. & alii. Et ratio est, quia Jura ideo negant cum ignorantia Juris præscribi posse, quia non præsumunt bonam fidem in possidente, cum possidens contra Jura clara, manifesta, & indubitata ordinariæ præsumatur mala fide possidere, ut patet ex cit. l. Quemadmodum, Cod. de Agric. & Cenitæ, ibi: Mala fidei namque possessorem esse nullus ambigit, qui aliquid contra legem interdicta mercatur, & cit. c. Qui contra 82. de Regul. Juris in 6. ibi: Qui contra Jura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere, ergo cum in foro conscientie, in quo de veritate, & de bona fide constat, cesserit dicta præsumptio Juris, ignorantia Juris in-

vinc-

vincibilis, & inculpatas non impedit præscriptionem.

20 Ignorantia Juris dubii, & inter Doctores controversi non impedit bonam fidem requisitam, & sufficientem ad legitimum præscriptionem. Abbas in cap. De quarta num. 12. de Præscriptionibus, Covarrub. l. c. §. 7. num. 19. Lessius loc. cit. num. 6. Layman loc. cit. num. 11. Pirhing. l. c. cit. num. 60. Reiffenstuel loc. cit. num. 77. & alii. Et ratio est, quia ipsa ambiguitas Juris, circa quod sunt diversæ Doctorem sententie, utramque partem facit probabilem, ita ut utramvis prudenter in praxi sequi quis possit, ergo non impedit bonam fidem requisitam, & sufficientem ad legitimum Præscriptionem. Videatur hac de re Angelus Frانسой

21 Cum principium, cui consequentia innititur, claudicat, scilicet, posse quemquam in praxi sequi utramvis partem probabilem; claudicat etiam consequentia, nempe posse aliquem præscribere cum ignorantia dubii Juris, & inter Doctores controversi;
 21 Ignorantia facti, si sit invincibilis, non impedit bonam fidem requisitam ad legitime præscribendum. *Communis*, textu expresso in l. 4. ff. De Juris, & facti ignorantia, ibi: Juris ignorantia in usucapione negatur prodesse, facti vero ignorantiam prodesse constat; Ignorantia enim, seu error invincibilis facti, sicut excusat à culpa, ita constituit possessorem in bona fide ad legitime præscribendum; Si quis enim acciperit rem à fure, ignorans invincibiliter esse furem, durante tali invincibili ignorantia, seu errore, bona fide possidet rem alienam, eamque sic possidendo præscribit.

22 De eo, utrum dubitare in bona, an in mala fide tum an error Juris excludat malam fidem, consule Dunod de præscrip. part. 1. cap. 8. sub initium.

23 Hic vero ea non est omissa investigatio, an doctrina Juris canonici de bona fide locum etiam sibi vindicet in præscriptione actionum maxime personalium? Affirmant inter alios Lyncker. in dissertatione de bona fide in præscript. tam jur. civil. quam canon. thes. 24. & seq. Stręk. de Ad. investigat. sect. 3. num. 1. axiom. 6. num. 3. & seq. Negant vero Cocejias in dissert. 1. de finib. bon. fid. in præscrip. sect. 2. §. 11. & sect. 3. per tot. Franck. lib. 3. resol. 13. fere per tot. Rauchar part. 2. quest. 38. num. 23. Zanger, de excep. lib. 3. cap. 10. num. 106. & seq. Adde etiam Dunod de præscrip. dict. part. 1. dict. cap. 8.

24 Rectius meo judicio Bohemer. in decretal. lib. 2. tit. 26. §. 66. & seq. Neque, inquit, malæ fidei definitio eis applicari potest, qui aliquid de suo debent, non vero rem alienam possident; alioquin præscribendum foret omnes omnino homines esse in mala fide, quia vix ullus reperitur, qui non de suo aliquid debeat. Audio, pergit, quidem objectionem. Aliud esse debere, & aliud as alienum solvere nolite: illi notam malæ fidei adspersi non posse, bene tamen huic, quum sciat se debere, & tamen solvere differat. Verum, qui non solvit, aut interpellatus est ad solvendum, aut non Priori casu præscriptionem interruptam esse concedo, quia negligentis dici nequit, qui interpellavit debitorem.
 25 Sicut hoc casu cursus præscriptionis, non quod per interpellationem mala fides proprie inducitur sit, sed quod præscriptio fuerit interrupta. Ceterum non insistit interpellatio, post interpellationem de novo currere incipit, & perficitur præscriptio, ut optime observavit Cocejias dissert. de finib. bon. fid. in præscrip. sect. 2. §. 12. Quod si dicamus per interpellationem malam fidem inductam esse, nullo tempore deinceps posset perfici præscriptio, quod tamen ex definitione malæ fidei elici nequit.
 26 Posteriori casu nullum plane indicium malæ fidei apparet, quum nequidem debitor solvere cogatur, qui haud interpellatur; immo qui tanto tempore haud exigit debitum, juste existimari potest debitum

FERRAR. BIBLIOTH. TOM. VII.

remittere, Confer eundem loco citato §. 68.

An de jure canonico mala fides obstat etiam immemorabili, & centenariæ, addi Dunod ubi supra, qui & de hoc disserit, an communitas semel in mala fide existens, semper dicatur existere in mala fide.

§. III. Sit titulus quoque justus.

Quoad ea, quæ concernunt titulum ad præscriptionem requisitum.

SUMMARIUM.

1 Titulus justus requiritur ad præscriptionem.
 2 Quid sit talis Titulus.
 3 Hujusmodi titulus potest esse multiplex, scilicet Donatio, Emptio, Permutatio &c.
 4 Qui bona fide possidet rem alienam pro donato, & pro emptore, pro transacto, pro herede, & hujusmodi, licet non acquirat ejus dominium, acquirat tamen usucapienti conditionem.
 5 Alii autem tituli, ut commodatum, depositum, precarium, & hujusmodi, neque etiam usucapienti conditionem præbent, nibique prosunt ad præscriptionem.
 6 Assignatur quomodo, & quare titulus pro herede sufficiat ad præscriptionem, sicuti etiam alii tituli, pro emptore, pro donato, & hujusmodi, & non sufficiens illi alii, ut commodatum, depositum, precarium, & hujusmodi ad n. 8.

7 Titulus specialis, v. g. emptio, donatio, & hujusmodi requiritur solummodo in duobus casibus, qui assignantur.
 8 Præscriptio immemorabilis qua sit.
 9 Præscriptio immemorabilis habet vim veri, & legitimi tituli, & privilegii, propterea illam habens potest allegare meliorem titulum de mundo.
 10 Præscriptio immemorabilis probari debet per testimonios, qui saltem per 40. annos testentur de visu, vel sensu proprio, ac de cetero etiam semper à suis majoribus audierint rei statum sic fuisse.
 11 Ad. ex aliena inseritur.

Ad legitimum præscriptionem requiritur justus titulus; *Communis*, textu expresso in cap. Si diligentis 17. de præscriptionibus, ibi: cum in præscriptione rerum ecclesiasticarum bona fides, & justus titulus exigatur, & concordat cap. Dudum 31. de Decimis; Item text. in l. ultima Cod. de Usucapion. pro herede, ibi: Usucapio, non procedente vero titulo, procedere non potest, & l. Nullo justo titulo procedente, ratio Juris quæreere dominium prohibet. cum multis similibus.

Titulus ad præscriptionem requisitus nihil est aliud, quam causa habilis ad transferendum dominium, vel ad præbendam usucapienti conditionem; Sic in re communis Doctorem. Et hujusmodi titulus potest esse multiplex, scilicet, Donatio, Emptio, Permutatio, Transactio, Legatum, Hereditas, Dos, & similia, quibus, si tradens rem sit ejus dominus, transfert dominium, si autem non sit dominus, præbet saltem usucapienti conditionem.
 2 Hinc qui bona fide possidet rem alienam pro Donato, pro Empto, pro Transacto, pro Herede, pro Legato, pro Dote, & hujusmodi, licet non acquirat ejus dominium, ex quo non acciperit ipsam à vero domino, acquirat tamen usucapienti conditionem, cum tales tituli ex natura sua tendant ad dominii translationem. Alii autem tituli, qui ex natura sua non tendunt ad dominii translationem, sicuti Commodatum, Depositum, Precarium, & hujusmodi, neque etiam usucapienti conditionem præbent.

Oo